

บทบาทของพระสงฆ์กับนโยบายความมั่นคงในทศวรรษปี 1970

THE ROLE OF MONKS AND SECURITY POLICY IN 1970S

¹ณรงค์ เชื้อบัวเย็นและ ²พระมหาชัยชนะ บุญนาดี

¹Narong Chueabuayen and ²Phramaha Chaichana Boonnadee

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

²Lecturer, Mahamakut Buddhist University Isaan Campus

Narong.law2524@gmail.com

Received September 10,2020; Revised November 2, 2020; Accepted December 25,2020

บทคัดย่อ

พระภิกษุสงฆ์มีบทบาทและหน้าที่สำคัญมากต่อนโยบายความมั่นคงทั้งในช่วงภาวะสงครามและภาวะปกติ เพราะอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นฐานะของความไว้วางใจของประชาชน ที่รู้สึกสับสนและวิตกกังวลเพราะสภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองระหว่างประเทศ ดังเช่นที่เคยแบ่งเป็น 2 ค่าย คือ ฝ่ายโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐอเมริกา และฝ่ายคอมมิวนิสต์ ที่นำโดยสหภาพโซเวียต ซึ่งก่อให้เกิดความตึงเครียดระหว่างประเทศ และส่งผลต่อนโยบายต่างประเทศของไทยในยุคสงครามเย็นด้วย ปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำที่เป็นขวัญและกำลังใจของพุทธบริษัทในภาวะที่สังคมเคลื่อนกลับไปด้วยความไม่ไว้วางใจต่อกันของคนในชาติ ถูกนำกลับมาพิจารณาอีกครั้งภายใต้การครอบงำของกลุ่มพลังฝ่ายขวา/กลุ่มอนุรักษนิยมในการเมืองไทย

คำสำคัญ : บทบาทของพระสงฆ์; นโยบายความมั่นคง.

Abstract

Monks play important roles and functions towards security policy in both warfare and peace times i.e. because they are in a position of revered worship of the Buddhists. Monks have their status from the trust of the general public especially when the people feel confused and anxious because of the changing conditions of society and international politics, for example, by the time that the world was once divided into two

camps including liberal world led by USA and the communist led by the Soviet Union. These two camps caused international tensions and affected Thai foreign policy during the cold war. At present, the monks' role, as the Buddhist leaders in raising morale and encouragement with mutual trust among the people in the country, is once again brought up to be reconsidered under the dominance of the rightists or conservative groups in Thai politics.

Keywords : Role of Monks, Security Policy

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำใจคนไทยมานาน จนรู้สึกอย่างแนบแน่นว่าเป็นศาสนาประจำชาติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้เป็นที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนไทยมาช้านาน ได้สร้างเอกลักษณ์อันดีงาม จนกลายเป็นวิถีพุทธที่ทำให้สังคมไทยมีความสงบเรียบร้อย เจริญมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ครองแผ่นดินตามหลักทศพิธราชธรรม ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกในพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีการจัดวางตำแหน่งฐานะของพระพุทธศาสนา อยู่ในหมวดหมู่ความมั่นคงของชาติ เคียงคู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ เพราะถ้าพระพุทธศาสนาเสื่อมความมั่นคงของชาติก็จะคลอนแคลนและถ้าเสียชาติขาดความมั่นคง พระพุทธศาสนาก็จะคลอนแคลนเช่นเดียวกัน (สภายูวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ, 2526:21) ความสำคัญของสถาบันทั้งสามมีปรากฏอยู่ในธงไตรรงค์ ซึ่งคนไทยทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนาใด จึงมีหน้าที่ส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ (ผู้จัดการรายวัน, 2547:10) บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อต้องการศึกษาบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อนโยบายความมั่นคง 2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทพระสงฆ์ในการต่อสู้กับภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ในช่วงทศวรรษปี 1970 บทบาทดังกล่าวที่เน้นการเข้าไปสร้างความมั่นคงภายในใจคน ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของพระสงฆ์ในยุคสงครามเย็นภายใต้บริบทการเมืองภายในของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ครองอำนาจนำ (Hegemony) ในบทความนี้จะใช้ปีเป็นคริสต์ศักราช (ค.ศ.) เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสากลของเหตุการณ์ระหว่างประเทศประเด็นคำถาม ก็คือพระสงฆ์มีบทบาทอย่างไรต่อนโยบายความมั่นคงในทศวรรษปี 1970 ? โดยจะนำเสนอไปตามลำดับเพื่อตอบโจทย์ที่ได้ตั้งไว้

บทบาทพระพุทธศาสนาในการสร้างชาติ

พระพุทธศาสนาอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมานานเพราะมีลักษณะสอดคล้องกลมกลืนต่ออุปนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทย หลักธรรมคำสอนก็ได้มีสภาพบังคับให้ต้องนับถือ หรือต้องทำตามโดยไม่ให้ตั้งข้อสงสัยตรงกันข้าม กลับมีคำสอนที่ทำทลาย เชิญเข้ามาพิสูจน์ หรือเชิญชวนให้เข้ามาทำการศึกษาและปฏิบัติ อันสอดคล้องกับอัธยาศัยคนไทย ที่มีความเป็น(ไท) ย แท้ๆ และพระพุทธศาสนาก็มีส่วนสำคัญในการสร้างชาติ รวมทั้งระบบรัฐชาติ (Nation State)แบบไทยๆก็เกิดขึ้นภายใต้ขอบขันธสีมา สมดังพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่ทรงตรัสไว้ว่า

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์ก ยอยกพระพุทธศาสนาจะป้องกันขอบขันธสีมา จะรักษาประชาชนแลมนตรี... สิ่งของนี้จึงจัดทำนุบำรุงไว้ให้จงดี จะได้ป้องกันรักษาแผ่นดิน ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและพระราชอาณาเขตสืบไป”(สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ,2552:21) ทั้งยังมีหลักฐานปรากฏชัดว่า พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ล้วนตั้งพระราชปณิธานในอันที่จะอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา เช่น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสยุโรป ในปี 1897 (รศ.115) พระองค์ก็ปฏิญาณสมათานข้อที่ต้องปฏิบัติอยู่ 3 ประการ ต่อหน้าพระสงฆ์ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เรื่องที่ พระองค์จะไม่โน้มใจไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนตราบสิ้นชีวิต (กรมศิลปากร,2523:89-100) และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เมื่อประทับเหนือพระที่นั่งภัทรบิฐ ภายใต้ฉัตรพญาลงคราญเสด็จทรงหลังทักษิณทก ตั้งพระราชสัตยาธิษฐานที่จะปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ปกครองพระราชอาณาจักรไทย โดยทศพิธราชธรรมจริยาตามที่มีปฐมบรมราชโองการ ในคราวพระราชพิธีฉัตรมงคล วันที่ 5 พฤษภาคม ปี 1950 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ”(กระทรวงวัฒนธรรม,2551:113) เห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างชาติทั้งในช่วงก่อนระบบรัฐชาติ (Pre- nation state) ช่วงเป็นระบบรัฐชาติ และยุคปัจจุบัน แม้ นักวิชาการจะเห็นว่า สยามนั้นสร้างรัฐ (State) ก่อนการสร้างชาติ(Nation)ก็ตาม จะเห็นได้จากพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ในยุคสมัยต่างๆ ที่ขึ้นครองราชย์ ต่างก็ต้องกล่าวคำที่อ้างอิงที่สื่อความได้ว่า “จะทำการปกครองรัฐโดยธรรม” ซึ่งเป็นการตั้งสัตยาธิษฐานมโนปณิธาน และประกาศแก่นักชนนิกโรสโมสสันนิบาต เพื่อเป็นประจักษ์พยานว่า “พระองค์จะทรงครองพระองค์ ครองราชย์ ครองแผ่นดินให้หมดจดโดยธรรม เพื่อเป้าหมายแห่งธรรม และเพื่อบรรลุดุธรรมขั้นสูง” อันเป็นเป้าหมายในเชิงโลกุตระ ส่วนเป้าหมายในเชิงโลกิยนัน ก็เพื่อประโยชน์สุขของไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ รวมทั้งสรรพสัตว์ต่างๆที่อยู่ภายในขอบขันธสีมา ทั้งบนท้องฟ้า ผืนแผ่นดิน และได้ทะเลของแคว้นด้วย ซึ่งถือว่าอยู่ภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภารนั่นเอง

คำว่า “ไ้ตร่มพระบรมโพธิสมภาร” ก็มีความหมายในตัวประการหนึ่ง และอ้างอิง (Refer) ถึงสิ่งที่อยู่ภายใต้ขอบเขตรัฐสีมาหรือขอบขันธสีมาแห่งพระราชอาณาจักร (Kingdom) หรือภายใต้ร่มเงาแห่งพระเศวตฉัตร ภายใต้ร่มพระบารมีที่แผ่ขยายปกเกล้าไปทั่วผืนแผ่นดินที่ทรงปกครอง ซึ่งอ้างอิงตามแนวคิดของพุทธศาสนา ซึ่งนักรัฐศาสตร์ใช้ในความหมายว่า “อำนาจอธิปไตย” (Sovereignty) เพราะคำว่า “องค์อธิปัตย์” ก็สื่อถึงความหมายนี้ด้วยอย่างที่ว่า Bodin ใช้คำว่า “Sovereignty” บทบาทฐานะของพระพุทธศาสนา จึงตอบสนองต่อการดำรงความชอบธรรมของการขึ้นครองราชย์ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นคงให้กับราชบัลลังก์ ในการนี้ พระพุทธศาสนา คือ คำตอบที่สำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะตอบโจทย์ ต่อความมั่นคงได้เป็นอย่างดีและเกี่ยวข้องกับแนวคิดการ อนุรักษ์ของพระโพธิสัตว์ เพื่อมาบำเพ็ญบารมีให้เต็มเปี่ยม เพื่อจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ดังนั้น จึงมักจะมีคำที่กล่าวเป็นสร้อยต่อท้ายพระนามพระมหากษัตริย์ในความหมายทำนองว่า “เป็นหน่อพุทธางกูร” เป็นต้น เพราะได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนา มาช้านาน พระพุทธศาสนาจึงดำรงอยู่เคียงคู่กับชนชั้นปกครอง (Elites) เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างชาติ สร้างความชอบธรรม และเป็นเครื่องมือในการดำรงรักษาอำนาจอ่างอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่นพระบรมราชาธิราชที่ 9 ที่ตรัสแก่คณะฯ ผู้เข้าเฝ้าว่า “ถ้าพระพุทธศาสนาในแนวนี้ยังคงอยู่ ทุกคนจะได้รับประโยชน์ จะมีความร่มเย็นเป็นสุข...จึงขอวิงวอนพระสงฆ์ให้ชวนกันทำตามเป้าหมายแท้ ความหมายแท้ของพระพุทธศาสนา คือ ทำให้มีความสงบสุขในหมู่ชน และชาติไทยนี้ถ้าไม่มีพระพุทธศาสนา คำจุน ชาติไทยคงไม่มี” (ยงยุทธ วัชรดุลย์, 2548:280) กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างชาติ สร้างความมั่นคงในแนวทางที่ตอบสนองต่อกัยคุณสถาบันหลักของชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้น นโยบายความมั่นคงจึงถูกนำมาปฏิบัติผ่านบทบาทของพระสงฆ์ อันเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความมั่นคงแห่งชาติ

บทบาทพระพุทธศาสนากับการสร้าง ความมั่นคงในชาติ

คำว่า “ชาติ” เป็นแนวคิดที่มีความหมาย หลากองค์ประกอบ กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่มีเผ่าพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรมเดียวกัน ใกล้เคียงกัน ดำรงชีวิตอยู่ในดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน มีระบบการปกครอง ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม บริหารงานอย่างเป็นเอกภาพ ครอบคลุมทั่วถึงตลอด มีอุดมการณ์ ระบบความคิด ความเชื่อ ในสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดในชีวิต สอดคล้องร่วมกัน สำคัญผูกพันยึดโยงจิตใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและชาติจะมั่นคงก็เพราะมีองค์ประกอบส่วนโครงสร้างที่แข็งแรง ถูกสัดส่วนและองค์ประกอบส่วนเนื้อหาสาระก็ต้องมีคุณภาพสูง เหมาะสมแก่กิจการงานที่จะต้องทำ ดังนั้น ชาติที่มีความมั่นคงจะต้องมีประชากรที่มีคุณภาพสูง มีสุขภาพอนามัยทางกายสมบูรณ์ มีจิตใจที่เป็นสุข สงบ เย็น

และแข็งแกร่ง ปราศจากความบีบคั้น กดดันทั้งภายในภายนอก มีสติปัญญาเฉียบคม กว้างขวางสามารถสร้างสรรค์ ระบบบริหารการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่สอดคล้องกับ ธรรมชาติและความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์ สามารถสร้างสรรค์วัฒนธรรมและอารยธรรม อันรองรับสนับสนุนให้ปัจเจกชนพัฒนาชีวิตจิตใจของตนให้มากที่สุดตามศักยภาพที่มีในตนได้

พุทธศาสนามีบทบาทการสร้างความมั่นคงของชาติได้ เพราะเน้นการสร้างสรรค ประชากรที่มีคุณภาพสูง จนเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนว่า พระสงฆ์ได้มีบทบาทนี้ตลอดมาตั้งแต่ โบราณ (ระวี ภาวิไล, 2527:6-7) และยังมีปัจจัยหลายด้านที่มีส่วนสำคัญในการสร้างชาติ เช่น ผู้นำที่เข้มแข็ง กองกำลังทางทหารที่เกรียงไกร มีเอกภาพ ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ภูมิศาสตร์ที่ดี และมีหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนในชาติ รวมทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมืองมีความแข็งแกร่ง มั่นคง แต่ในความ เป็นจริง คือ ไม่ค่อยมีรัฐไหนที่มีความสมบูรณ์แบบเต็มพร้อมอย่างที่กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนใหญ่ ก็จะมีด้านหนึ่งขาดอีกด้านหนึ่งเสมอ เพราะว่าประเทศใดในโลก ประชากรส่วนใหญ่ของ ประเทศนับถือศาสนาเดียวกัน ก็จะเกิดเอกภาพในประเทศนั้นๆ ได้และถ้ามีประชากรจำนวนมากถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ประชากรจำนวนมากนั้นจึงจะสามารถเป็นตัวแปรให้เกิดความ มั่นคงแห่งรัฐได้ (สภายวุฑฒิกสมาคมแห่งชาติ, 2526:22) อีกเช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การมี พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักเป็นศาสนาประจำใจของคนไทยส่วนใหญ่ จึงมีส่วนสำคัญ อย่างมากในการสร้างชาติบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความมั่นคง ราบคาบ สงบเรียบร้อย ร่มเย็น และสร้างสันติสุขให้เกิดภายในใจ ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงแห่งชาติ

มิติด้านความมั่นคงของชาติ

กลไกหลักของรัฐด้านความมั่นคงที่สามารถใช้กำลังบังคับ เช่น กองทัพและตำรวจ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในและป้องกันภัยจากภายนอก เป็นกลไกหลักของรัฐในการ ใช้อำนาจที่มีความรุนแรงได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น มิติความมั่นคงจึงมีความสำคัญ เหนือมิติอื่นๆ เมื่อรัฐถูกท้าทาย ทั้งจากภายในหรือภายนอก โดยเฉพาะในกรณีที่พลังท้าทาย อำนาจรัฐภายในสังคม ได้รับการสนับสนุนจากพลังภายนอกด้วยแล้ว ยิ่งมีผลทำให้กลไกของ รัฐด้านนี้ มีบทบาทเหนือกลไกรัฐด้านอื่นๆ แม้ความมั่นคงจะเป็นเรื่องสำคัญสูงสุด หรือเป็น ประโยชน์สูงสุด (National Interest) ของการปกป้องรัฐมาแต่โบราณก็ตาม แต่ในยุคก่อน การท้าทายของลัทธิคอมมิวนิสต์ มิติความมั่นคงก็ได้ปรับตัวและขยายกลไกรัฐมากนั กเหมือนที่เกิดขึ้นในสมัยต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ (ชยอนันต์ สมุทรวณิช, 2552:203-208)

ในการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ เราได้ชาติมหาอำนาจที่เป็นมิตรประเทศ (Alliance) และมีสถานภาพเป็น “ลูกพี่” ผู้ให้ความปกป้องคุ้มครองทางยุทธศาสตร์แก่ภูมิภาคนี้อยู่ การ ปรับตัวของกลไกรัฐด้านความมั่นคง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับกลไกรัฐในด้านอื่นๆ

ตามมาด้วย เพราะในระยะแรกนั้นกองทัพยังปรับตัวไม่ทัน เนื่องจากผู้นำกองทัพส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาฝึกฝนมาในการทำสงครามแบบเก่า รวมทั้งการจัดองค์กรของกองทัพ ก็ยังคงเป็นการจัดเพื่อดำเนินการตามสงครามแบบเก่า (ชียอนันต์ สมุทรวณิช, 2552:209) พอเริ่มมีภัยคอมมิวนิสต์คุกคามความมั่นคงเข้ามารัฐไทย จึงเริ่มเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตัวเองเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคาม (Threats) จากภายนอก ให้มีผลรวมทั้งหน่วยงานทางปกครอง และองค์การทางพุทธศาสนาด้วย เพราะเริ่มตระหนักรู้ถึงภัย และลัทธิที่จะต้องคุกคามความมั่นคงของประเทศแล้ว (Threat Perception) จึงทำให้องค์การทางพุทธศาสนาหันมาให้ความสนใจกับภัยคุกคามของประเทศไทย (Threat Perception) จึงทำให้องค์การทางพุทธศาสนาหันมาให้ความสนใจกับภัยคุกคามของประเทศไทยทุกฝ่ายได้ตั้งแต่ต้น และหนักแน่นมากขึ้น แม้ตอนต้นการรับรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่โครงสร้างส่วนบน หรือชนชั้นนำก็ตาม (Elites) แต่ก็ทำให้มีนโยบายป้องกันภัยคุกคามในเวลาต่อมา และถูกนำมาปฏิบัติผ่านกลไกด้านอื่นๆของรัฐ รวมทั้งองค์การทางพระพุทธศาสนาด้วย ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านภัยคุกคามนี้อย่างแข็งแกร่ง แม้จะไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดก็ตาม เหตุผลประการหนึ่งก็คือ บุคลากรทางพุทธศาสนา คือ พระภิกษุ สามเณรเอง ก็มีความเชื่อและความรับรู้ผ่านการกล่อมเกลามาตามคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาแต่โบราณดั้งเดิมอยู่ก่อนแล้วว่า “หากรัฐดำรงอยู่พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ตราบใด พุทธศาสนาก็จะดำรงตั้งมั่นอยู่ได้ตราบนั่น” (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551:44-45)

ในทางตรงกันข้าม หากเรื่องพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและสังคมอยู่ในสภาพไร้รัฐ(Stateless) ตามความมุ่งหมายของคอมมิวนิสต์แล้ว เท่ากับว่า ภัยนั้นได้คุกคามหลักการทางพระพุทธศาสนาและรัฐจนหมดสิ้นแล้วพุทธศาสนาก็มีอาจดำรงอยู่ได้ โดยเฉพาะการรับรู้คำขวัญของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ประกาศออกมาตอกย้ำอยู่เสมอว่า “ศาสนาคือยาเสพติด ศาสนาคือยาพิษ” (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2553:118) ซึ่งก็หมายถึงเอาพุทธศาสนานั้นเอง ในความรับรู้ (Perception) ของฝ่ายความมั่นคงไทย ในขณะที่ประชาชนในโลกเสรีประชาธิปไตยกลับเห็นว่า “ศาสนาเป็นสรณะทางใจ เป็นเครื่องดับทุกข์และสร้างสุขทางใจ” แต่ลัทธิคอมมิวนิสต์กลับเห็นตรงกันข้าม และเห็นแย้งว่า ผู้ที่มีศาสนาประจำใจจะเป็นคอมมิวนิสต์ที่ดีไม่ได้ จึงใช้วิธีการล้มล้างศาสนาและเล่ห์เหลี่ยม ความทารุณโหดร้ายแก่ผู้มีศาสนาเป็นสรณะคณณ์ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2520:48-49)

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐเผชิญกับการทำหายภัยกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มิติด้านความมั่นคงจึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นและมีลักษณะที่เป็นผลประโยชน์สูงสุดแห่งชาติ เพราะแต่เดิมนั้น ความมั่นคงของชาติ(National Security) เท่ากับความเป็นเอกราช (Independence) และการปลอดจากการรุกรานจากภายนอก เพราะในอดีตกองทัพ มีเหตุผลของการดำรงอยู่เพียงอย่างเดียว คือ การต่อสู้ทางการทหารกับอริราชศัตรู อันเป็นการปกป้องพระราชอาณาจักร ราชบัลลังก์แม้บางกรณีจะมีการใช้กองกำลังทหารเพื่อปราบปรามการก่อความไม่สงบภายในประเทศบ้างก็ตาม เพราะว่าในอดีตกองทัพนั้น มีลักษณะทางการทหารมากกว่าด้านการเมืองจนกระทั่งในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กองทัพจึงมี

ลักษณะเข้ามาพัวพันกับการเมืองมากขึ้นตามลำดับ (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2552:203-209) ทั้งนี้เพราะ กลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มที่กุมอำนาจทางการเมือง มีความเชื่อว่า “ความมั่นคงและรัฐ เป็นเรื่องเดียวกัน เหมือนสองด้านของเหรียญเดียวกัน” และการเมืองระหว่างประเทศก็ดำเนินการไปบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ นั่นคือ ความมั่นคงและความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งก็มีใช้เรื่องที่เกิดขึ้นแต่ประการใด

แต่บางครั้งการตีความผลประโยชน์แห่งชาติก็อาจจะไม่ตรงกันก็ได้ เพราะการรับรู้หรือความเข้าใจเรื่องภัยคุกคาม และผลประโยชน์แห่งชาติของผู้ในแต่ละยุคไม่สอดคล้องต้องกันก็มีและหรือมีการนิยาม ตีความ ผลประโยชน์แห่งชาติไปในทางที่ตนจะได้รับประโยชน์จากการเมืองภายในประเทศบ้างและจากการที่ตนวางนโยบายต่างประเทศก็มี เพราะมีบางช่วงในขณะที่รัฐไทยต่อสู้กับภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ คณะรัฐมนตรีที่ได้ทำหน้าที่ในนามของชาตินั้น จะรู้ รับรู้บ้างหรือไม่ว่า “ผลประโยชน์แห่งชาติ” อยู่ตรงไหนและควรมีการวิเทศบายอย่างไรอันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ได้ (ประทุมพร วัชรเสถียร, 2535:152) เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นประเทศไทยมีการเปลี่ยนตัวผู้นำบ่อยครั้งด้วยเหตุผลหลายประการ แต่เหตุผลหนึ่งที่มีกล่าวอ้างและรับรู้กัน ก็คือ ผู้นำมีนโยบายไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติถูกนิยาม และตีความไปตามทัศนะผู้ขึ้นมาใช้อำนาจในช่วงเวลานั้นๆหนึ่งในผลประโยชน์แห่งชาตินั้น คือ ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งฝ่ายกองทัพถือว่า เป็นผลประโยชน์สูงสุดเรื่องอื่นๆตามมาทีหลังและได้รับการอธิบายด้วย แนวคิดความเป็นเอกภาพและบูรณภาพแห่งดินแดนตามกรอบกระบวนทัศน์ทางการทหาร (Military Paradigm) แบบดั้งเดิม ขณะที่การทำลายของคอมมิวนิสต์เป็นรูปธรรมมากขึ้นและเป็นการท้าทายแบบพหุมิติ (Multi-Dimensional Challenges) ท้าด้านอย่างถอนรากถอนโคน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เพราะมีทั้งอุดมการณ์ พรรคการเมือง แนวร่วมองค์กรบังหน้าต่างๆ กองกำลังติดอาวุธและการสนับสนุนด้านทรัพยากรกำลังคน อาวุธและการสื่อสารจากภายนอกประเทศ มิติความมั่นคงแบบดั้งเดิมจึงไม่อาจเผชิญหน้ากับการท้าทายนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มีแนวคิด ยุทธศาสตร์ และการจัดตั้งกองทัพแบบดั้งเดิมก่อให้เกิดปัญหาแก่รัฐและกลไกของรัฐมากขึ้นไปอีก การเน้นมิติความมั่นคงในยุคสงครามเย็นได้ส่งผลสะท้อนต่อพัฒนาการของรัฐไทยอย่างใหญ่หลวง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากยุทธศาสตร์การป้องปรามลัทธิคอมมิวนิสต์เช่นกันเพราะอเมริกาเป็นนโยบายต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ด้วยการเร่งรัดพัฒนาชนบท สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นการประสานมิติความมั่นคงกับมิติการพัฒนาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การเร่งรัดพัฒนาชนบทด้วยการสร้างถนนหนทางและการโครงสร้างขั้นพื้นฐาน (Infra-Structure) ทั่วประเทศ จึงมีมิติทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงแอบแฝงอยู่ด้วยเสมอ (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2552:207) ซึ่งเป็นการปรับตัว ป้องกัน และต่อสู้กับภัยคุกคาม รัฐไทย จึงมีการโฆษณาให้ประชาชนได้เห็นถึงการ

ลึกลับแอบแฝงเข้ามาและความน่ากลัวของภัยคอมมิวนิสต์ มีการสร้างภาพ เขียนรูป ต่อร่าง ความร้ายกาจของคอมมิวนิสต์ให้ประชาชนเห็น ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สร้างแนวร่วม เพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ เพราะผลประโยชน์แห่งชาติในขณะนั้นเป็นเรื่องของความมั่นคงของชาติ เป็นอันดับแรกๆ

วิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์กับนโยบายความมั่นคงในทศวรรษปี 1970

ในการต่อสู้กับภัยคุกคามผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ในช่วงนี้ มักเป็นนายทหารระดับสูงเพียงไม่กี่คนและรัฐมนตรีต่างประเทศเท่านั้น (จุลชีพ ชินวรรโณ, 2535:125) แต่ในอีกมุมหนึ่ง พระสงฆ์ ก็มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านภัยคุกคาม จากลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่พระสงฆ์ได้รับรู้ รับทราบภัยคุกคาม (Threat Perception) มาจากหน่วยงานบังคับบัญชาและองค์การภาครัฐและได้รับการถ่ายทอดให้นำ นโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งนำไปเผยแพร่ อธิบาย และสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน โดยการสั่งสอนประชาชนตามภูมิภาค ชนบทต่างๆทั่วประเทศว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นภัยคุกคาม พระพุทธศาสนาและประเทศชาติ ซึ่งชาวบ้านจะต้องช่วยกันปกป้อง คุ้มครองพุทธศาสนาและราชบัลลังก์ให้คงอยู่ โดยสามารถแบ่งภัยคุกคามออกเป็น 3 ระดับ

ระดับแรก ระดับปัจเจกบุคคล (Individual) ซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงภายในใจ ของปัจเจกบุคคลหรือระดับจุลภาค (Micro Level) ที่สร้างความเข้าใจผิดหรือความเห็นผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่คุกคามความคิดเห็นของประชาชน โดยทำให้เห็นว่า คอมมิวนิสต์จะช่วยให้คนจน ลืมตาอ้าปากได้และทำให้ประชาชนทั้งหมดมีความเสมอภาคกัน เพราะชนชั้นนายทุนมีแต่ขูดรีด แต่พวกเขาจะสร้างความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้ปัจเจกมีพลังอำนาจในตัวเอง โดยให้ความรู้ ว่า พวกนายทุนกดขี่และทำนาบนหลังคน ทำให้ประชาชนมีแต่ความยากจน เพราะกดขี่ขูดรีดมาโดยตลอด มีแต่คอมมิวนิสต์เท่านั้นที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ให้สิ้นไปได้ และเมื่อบุคคลเชื่อถือเช่นนี้ โดยการเข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์แล้ว ก็ถือว่า ภัยได้ คุกคามปัจเจกบุคคลเป็นผลสำเร็จแล้ว คอมมิวนิสต์จึงประสบความสำเร็จอย่างมากในการเข้า คุกคามทำให้เห็นผิด (ธานินทร์ กรีวิเชียร, 2520:75) ในระดับนี้พระสงฆ์มีบทบาทในการต่อสู้ โดยการนำนโยบายฝ่ายความมั่นคงมาปฏิบัติ โดยให้พระสงฆ์ฝ่ายปกครองระดับชั้นต่างๆ ตั้งแต่เจ้าคณะหนใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ตำบล ในระดับเบื้องต้นจนถึงระดับเจ้าอาวาส นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้าไปสั่งสอน กลุ่มภคินีบุคคลมีความเห็นที่ถูกต้องที่ชอบด้วยเหตุผล เป็นสัมมาทิฐิหรือการทำความเห็นให้ตรง ถูกต้องตามหลักคำสอนที่จำเป็นต้องยึดถือและตีความตามหลักความมั่นคงแห่งรัฐเป็นสำคัญ ดังนั้น พระสงฆ์ส่วนใหญ่จึงรับรู้ภัยคุกคามจากนโยบายผู้ปกครองและสภาพแวดล้อมทางการเมืองภายในประเทศ

ระดับที่สอง ระดับชุมชนหรือสังคม (Society) หรือระดับมัชฌิมภาค (Meso Level) เมื่อภัยได้คุกคามปัจเจกบุคคลแล้วก็เท่ากับว่า ได้คุกคามความมั่นคงภายในครอบครัว และชุมชน เพราะทำให้คนชุมชนเดียวกันแตกแยกเป็นสองฝ่าย คือ ส่วนหนึ่งเชื่อว่า หากทำตามผู้ที่เข้ามาช่วยปลดปล่อยตัวเองๆ จะหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก จะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนอื่น และจะได้อยู่ในโลกของพระศรีอาริยะเมตตรัย ที่มีแต่ความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการหล่อหลอมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ตามความเชื่อแบบชาวบ้าน ซึ่งปรากฏทั่วไปในสังคมชนบทไทย ขณะที่ชาวบ้านอีกกลุ่มก็ไม่เชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อของขบวนการคอมมิวนิสต์ แต่กลับกลัวภัยคอมมิวนิสต์ และความกลัวนี้ทำให้ผูกพันตนเข้ากับความช่วยเหลือทางการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ชาวบ้านแตกแยกกันเป็นเรา เป็นเขา โดยคอมมิวนิสต์ก็เรียกฝ่ายตรงข้ามตนว่า เป็นพวกนายทุนบ้าง คักดินาบ้าง ก่อให้เกิดความเคียดแค้น ขิงขังกันเองของชาวบ้านในชุมชนเดียวกัน(ธานินทร์ กรีวิเชียร, 2520:97) จึงเท่ากับว่า คอมมิวนิสต์ได้คุกคามในระดับชุมชน/สังคมไปโดยปริยาย ในระดับนี้พระสงฆ์จึงมีบทบาทร่วมกับฝ่ายความมั่นคงและชาวบ้านฝึกกำลังต่อสู้ร่วมกันในชุมชนท้องถิ่น พร้อมให้นำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ ปฏิบัติตามฐานคติที่ว่า ความพร้อมเพรียงแห่งหมู่คณะนำสุขมาให้ พร้อมมีการอบรมของฝ่ายความมั่นคงที่จัดกิจกรรมขึ้นตามศาลาการเปรียญในวัดเขตชนบทในชื่อ หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ร่วมกับฝ่ายปกครอง และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) จังหวัด

ระดับสุดท้าย ระดับรัฐ (State) ถือว่าเป็นระดับมหัพภาค (Macro Level) เพราะคุกคามความมั่นคงในวงกว้าง รุนแรงถึงขั้นถอนราก ถอนโคน เปลี่ยนแปลงโครงสร้างมูลฐานของรัฐแล้วเข้าแทนที่ด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ อันเป็นการรื้อสร้าง (Deconstruction) ในระดับฐานราก แต่ภัยคุกคามในระดับรัฐนี้ ก็เริ่มมาตั้งแต่การคุกคามระดับปัจเจก ชุมชน สังคม จนขยายลุกลามขึ้นมาถึงระดับรัฐ ซึ่งดำเนินไปในหลายทิศทาง และหลายมิติไปพร้อมกัน เมื่อมีภัยคุกคามอาณาจักร (State) ฝ่ายศาสนจักร คือพระสงฆ์จึงมีบทบาทในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ไปพร้อมกับฝ่ายอาณาจักร นั่นคือต้านทานในรูปแบบที่เป็นขวัญและกำลังใจ (Morale) แก่ฝ่ายความมั่นคงทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือน เพราะเมื่อรัฐได้ตระหนักรับรู้ว่า มีภัยคุกคามเข้ามาบ่อนทำลาย จากนั้นก็จะระดมทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อต่อสู้ปกป้อง (Raymond Cohen, 1978:93-107) เพื่อความมั่นคงภายในรัฐ เพราะพระสงฆ์ที่รับรู้มาอย่างยาวนานผ่านการขัดเกลาที่ว่า “ราชอาณาจักรกับศาสนจักรนั้น ต่างก็ค้ำจุนกันมาตั้งแต่โบราณกาล” บวกกับเมื่อรับรู้ภัยคุกคามดังกล่าวแล้ว จึงทำให้พระสงฆ์มีบทบาทปรากฏออกมาชัดเจน

นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงนี้มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของสหรัฐอเมริกาหลายประการ ในส่วนที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั่นคือสนับสนุนการทำสงครามเวียดนาม เพราะผู้นำทางทหารไทยเชื่อว่า “การรบนอกบ้านดีกว่ารบ

ในบ้าน”(จุลชีพ ชินวรรโณ,2535:125)เพราะความกลัวที่ไทยมีต่อจีน และเวียดนามในยุคก่อนนั้น เป็นความหวาดกลัวที่มีรัฐอื่นดำรงอยู่เป็นรัฐกันชนให้(Buffer State) แต่ในสภาพปัจจุบันได้เปลี่ยนไปและแตกต่างไปจากอดีตมาก (สุรชาติ บำรุงสุข,2535:183) เมื่อคอมมิวนิสต์ได้แผ่ขยายเข้ามาประชิด และเข้ามาสู่ภายในรัฐโดยไม่มีรัฐกันชนให้เลย ซึ่งเป็นการเผชิญหน้าโดยตรงและฝ่ายไทยก็เห็นมาโดยตลอดว่า คอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามต่อเอกราช และความมั่นคง โดยมีสถานการณ์ที่มาจากทั้งภายนอกและภายใน ที่ส่งผลต่อนโยบายความมั่นคงไทยในช่วงนั้นหลายประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัจจัยภายนอก

วิกฤตการณ์ระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อนโยบายต่างประเทศของไทยทำให้กลายเป็นพันธมิตร (Alliance) ใกล้ชิดและพึ่งพิงสหรัฐอเมริกาด้านความมั่นคง คือ

1.1 วิกฤตการณ์ในลาว เป็นความขัดแย้งระหว่างลาวฝ่ายขวาภายใต้การนำของนายพลภูมิ หน่อสุวรรณค์ ฝ่ายที่อยู่ตรงกลางของเจ้าสุวรรณภุมมาและฝ่ายซ้ายของขบวนการประเทศลาวของเจ้าสุภานุวงศ์ ในปี 1960 ได้ขยายตัวเป็นสงครามและกลายเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ ผู้นำไทยหวั่นเกรงว่าคอมมิวนิสต์ลาวที่มีเวียดนามเหนือและจีนสนับสนุนจะขยายตัวเข้าสู่ไทย จึงร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนฝ่ายขวาในลาว เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ฝ่ายซ้ายและต้องการให้ลาวเป็นรัฐกันชนให้ (Buffer State)แต่เนื่องจากนายพลภูมิหน่อสุวรรณค์ไม่สามารถสร้างความชอบธรรมและการยอมรับได้จึงทำให้รัฐบาลฝ่ายขวาไม่สามารถรักษาอำนาจในลาวไว้ได้ ไทยจึงต้องการให้อเมริกาและองค์การ SEATO เข้าแทรกแซงแต่สมาชิกกลุ่ม SEATO หลายประเทศไม่เห็นด้วยและไม่ยอมรับร่วมมือ ผู้นำไทยจึงเริ่มไม่แน่ใจว่า องค์การ SEATO จะสามารถประกันความมั่นคงให้แก่ไทยได้ จึงได้เรียกร้องการผูกพันแบบทวิภาคีจากอเมริกาในการป้องกันภัยคุกคาม ซึ่งเป็นการหามิตรประเทศเพื่อช่วยเหลือ

1.2 การเข้าสู่สงครามเวียดนามของสหรัฐอเมริกา ภายหลังกรณีอ่าวตังเกี๋ย (Gulf of Tonkin Incident) ในเดือนสิงหาคมปี 1964 ที่สหรัฐกล่าวหาว่า เรือรบอเมริกาชื่อ Maddox ถูกโจมตีโดยเรือรบเวียดนามเหนือประธานาธิบดีจอห์นสัน จึงได้ยื่นญัตติต่อสภาครองเกรส เพื่อขออำนาจพิเศษในการปฏิบัติการตอบโต้เพื่อปกป้องกองกำลังของสหรัฐฯ จึงทำให้บทบาทของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้มีมากขึ้น โดยได้ทุ่มเทกำลังทางเศรษฐกิจในการทำสงครามเวียดนามอย่างมาก ทหารของสหรัฐฯในเวียดนามใต้ได้เพิ่มขึ้นจาก 16,500 คน ในปี1964 เป็น 53,500 คน ในปี 1965 และเพิ่มขึ้นเป็น 267,000 คน ในปี 1966 บทบาทสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านคอมมิวนิสต์มีอย่างเต็มที่ในเวียดนามใต้ ทำให้ผู้นำไทยเกิดความมั่นใจและให้ความร่วมมือสนับสนุนอเมริกาในการทำสงครามทั้งทางตรงและทางอ้อม (จุลชีพ ชินวรรโณ,2535:126) เพราะเชื่อมั่นในระบบพันธมิตรแบบทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกา

1.3 ปี 1973 สงครามเวียดนามสิ้นสุดลง เป็นชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์หลายฝ่ายจึงเกิดความหวั่นเกรงว่า คอมมิวนิสต์จะลุกลามครอบครองพื้นที่ของอาเซียน ตามทฤษฎีโดมิโนที่ระบุว่า เมื่อเวียดนามเป็นคอมมิวนิสต์ ลาว กัมพูชา เป็นคอมมิวนิสต์ ไทยก็จะล้มกลายเป็นคอมมิวนิสต์ตามไปด้วย ภายหลังจากประธานาธิบดีนิกสัน ของอเมริกาได้เปลี่ยนนโยบายไปคบกับจีน ในปี 1975 ไทยจึงเริ่มเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เดินทางเข้าพบ เหมา เจ๋อตุงและสถาปนาความสัมพันธ์ไทยกับจีนขึ้นมา (มติชนรายวัน, 2555:13) เพื่อใช้เป็นนโยบายต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ เพราะไทยเข้าใจมาตลอดว่า “คอมมิวนิสต์ คือ ภัยคุกคาม และจีนก็ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด” ขณะที่การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ที่คุกคามพุทธศาสนาในลาวนั้น เป็นไปอย่างสงบ แต่มีความร้อนแรงภายในมาก มีพระสงฆ์จำนวนมากหนีอพยพเข้ามาในชายแดนไทย แต่ทางการไทยพยายามกีดกันออกไม่ให้เข้ามา เพราะรับรู้ภัยคุกคามและเจ้าหน้าที่ทางการไทยเห็นว่า “เป็นภัยที่แอบแฝงเข้ามาในรูปแบบของพระสงฆ์” ที่ทำเสมือนถือธุดงค์เข้ามา แต่กลับเป็นการเข้ามาเพื่อบ่อนทำลายความมั่นคง กรณีที่คอมมิวนิสต์คุกคามพุทธศาสนาในลาวนั้น มีเหตุการณ์ที่ พันเอกจรรยา นิมดิษฐ์ (ยศขณะนั้น) นายทหารที่เข้าไปปฏิบัติการในลาวได้กล่าวว่า (สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ, 2526:55)

“...คอมมิวนิสต์ที่เข้ามาทำลายพุทธศาสนาในลาว ซึ่งลาวมีจุดอ่อนคือ มีปัญญาชนน้อยมากและฝรั่งเศสเอาบายมุขทั้งหลาย การพนันมาปลูกฝังจนระบาดไปทุกวงการ แม้ข้าราชการและทหารก็เต็มไปด้วยอบายมุขต่างๆ แต่ถึงกระนั้นลาวก็ยังไม่แตก จนกระทั่งคอมมิวนิสต์สามารถบ่อนทำลายพระพุทธรูปศาสนาในลาวลงได้ ลาวจึงแตก... โดยใช้คนที่เคยบวชมาแล้ว อันเป็นที่เคารพของชาวลาว เพราะพระพุทธรูปมีจุดอ่อนมากในชนบทพระก็ขาดความรู้พระมีความรู้อยู่บ้างก็เฉพาะในเวียงจันทน์และหลวงพระบางเท่านั้น เขาจึงหลอกลวงว่า คาร์ลมาร্ক คือพระอรหันต์รุ่นใหม่ที่เกิดในสังคมฝรั่ง...ในวัดพระภิกษุไม่มีใครเป็นเจ้าของศาสนสมบัติ ส่วนกลางเลย เช่น โบสถ์ วัด ก็เหมือนกับคอมมิวนิสต์ที่ไม่มีใครมีสมบัติส่วนตัวเลย พรรคคอมมิวนิสต์เป็นเพียงตุลาการที่ทำหน้าที่แบ่งสมบัติให้ชาวบ้านมีเสมอกัน ด้วยกลวิธีเช่นนี้เขาทำได้สำเร็จ โดยสามารถดึงพระภิกษุให้ร่วมโค่นรัฐบาลลาว โดยให้พระเดินขบวนขับไล่รัฐบาลเมื่อปี 1974-1975 เพราะพระภิกษุลาวเกลียดสู้อคอมมิวนิสต์ไม่ได้เนื่องจากมีความรู้ทางพระธรรมวินัยน้อยมาก...”

ขณะเดียวกันเหตุการณ์ลักษณะนี้ก็ปรากฏตามแนวชายแดนไทย และพื้นที่ชนบทเป็นจำนวนมากไม่น้อย ที่ภัยคอมมิวนิสต์เข้ามาคุกคามในชนบทประเทศ

1.4 เหตุการณ์ในกัมพูชา ภัยคอมมิวนิสต์ได้เข้ามาคุกคามพุทธศาสนาโดยพระเขมรรูปหนึ่ง อายุ 30 ปี อยู่วัดประทุมวดี อยู่ติดกับวังเจ้าสีหนุได้หลบหนีเข้ามาชายแดนไทยกับพระอีก 5 รูป พอมมาถึงกัมปงชนัง ถูกเขมรแดงติดตามมา และยิงถึงแก่ภรรณภาพไป 3 รูป ตั้งแต่วันที่ 29 พฤษภาคม ปี 1975 พอมมาถึงบ้านตะกวง ก็ถูกยิงจนภรรณภาพอีก 2 รูป เหลือ

ท่านรูปเดียว จึงชมซานหนิงมาถึงตำบลคลองน้ำใส อัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี(ขณะนั้น) และขอลี้ภัยอยู่ปราจีนบุรี เพราะมีพระที่รู้จักคุ้นเคยกันอยู่ที่นี่ ท่านเล่าว่า ที่วัดประทุมวดี มีพระธรรมยุติทั้งหมด 268 รูป เมื่อเขมรแดงยึดได้ ก็ไล่ต้อนพระทั้งหมดไปไว้ที่กัมปงจาม ห่างจากพนมเปญ 152 กิโลเมตร บังคับให้เลี้ยงหมู เป็ด ไก่และให้ทำนาเอง ถ้าใครมาทำบุญก็ถูกฆ่าและทหารเขมรแดงยังเข้าไปในวัดอุณาโลมจับสมเด็จเจ้าพระสังฆราช ฮวด ตาด อายุ 83 พรรษามัดมือนำขึ้นรถไปนอกเมือง แล้วขนพระพุทธรูปออกมาทุบทิ้ง เป็นวัสดุซ่อมแซมถนน แล้วระเบิดวัดอุณาโลมพังพินาศ ส่วนพระที่หนีเข้าไทยไม่ทันก็ถูกจับสึก ที่ยังไม่สึกก็ถูกไล่ต้อนให้ไปทำนาประมาณ 20 รูปและอยู่ในค่ายคอมมูน ต้องปลูกบ้าน หุงหาอาหารอย่างชาวบ้าน และบังคับให้ถอนหญ้าเหลือง ช่วงแรกก็นุ่งผ้าเรียบริ้ว ตอนหลังก็เอาอังสะโปกหัว รวบชายสงฆ์ขึ้นตระหวัดขัดเขมร ลากคันไถตากแดดทั้งวัน พุทธศาสนิกชนเห็นแล้วก็เกิดสังเวช เข้าไปกราบอ้อนวอนให้สึกเถิด จะสละผ้าโสร่งให้คนละผืนสองผืน บางรูปก็ยินยอม บางรูปถึงกับกล่าวว่า “อาตมาขอยอมตายได้ร่มกาสาวพัสตร์” (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2520:51-52) ดีกว่าที่จะสึกออกไป

2. ปัจจัยภายใน

ฝ่ายความมั่นคงไทยหวาดกลัวยิ่งนักกว่า หากคอมมิวนิสต์ทำได้สำเร็จคนไทยก็จะมีชะตากรรมไม่ต่างไปจากชาวลาว และกัมพูชา เพราะอดีตไทยไม่เคยมีใครมาปกครองบังคับ กดขี่ข่มเหง มาก่อน ดังนั้น ความมั่นคงของชาติ จึงขึ้นอยู่กับ การต่อสู้และป้องกันภัยคอมมิวนิสต์ให้ได้ นี่จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่พระสงฆ์มีบทบาทต่อต้านภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ทศนคติและมโนทัศน์ของผู้นำไทยในช่วงนี้ทั้ง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และจอมพลถนอม กิตติขจร ล้วนคล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง นั่นคือ การหวั่นเกรงการคุกคามจากขบวนการคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ผู้นำไทยเรียกร้องสหรัฐให้เข้ามาช่วยจนนำไปสู่การออกแถลงการณ์ร่วมถนัด- รัสก์ ในปี 1962 ที่สหรัฐได้แสดงออกถึงความตั้งใจอันมั่นคงที่จะช่วยเหลือไทย ในการต่อต้านการรุกราน และแทรกซึมบ่อนทำลายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้จอมพลสฤษดิ์ มีความมั่นใจในพันธมิตรของสหรัฐมากขึ้นและได้ขยายขอบเขตความร่วมมือกันมากขึ้น ทำให้ผู้นำทางทหารของไทยได้นำความมั่นคงของประเทศไปผูกติดไว้กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามเวียดนาม (จุลชีพ ชินวรรโณ, 2535:127)ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการคบมิตรที่ว่า “ศัตรูของศัตรู คือ มิตร และมิตรของศัตรู คือศัตรู”(Ray and Kaarbo, 2010:8) แม้ต่อมาจะพบว่า นโยบายต่างประเทศเช่นนี้เสี่ยงต่อการผิดพลาดอย่างสูงก็ตาม แต่ปัจจัยภายในที่มีผลต่อนโยบายความมั่นคงก็คือ เหตุการณ์ดังต่อไปนี้

2.1 การมอบตัวของขบวนการคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่ในเขตงาน 444 อำเภอตอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ปี 1982 โดยฝ่ายความมั่นคงได้รายงาน ว่า สหายวิโรจน์หัวหน้ากลุ่ม ได้ออกมามอบตัวต่อทางการ เพราะพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดของเขา สาเหตุเพราะเมื่อ วันที่ 10 มกราคม ปี 1977 พวกเขาได้ทำผิดพลาดอย่างร้ายแรง โดยได้

ฆ่าพระชฎงค์ 2 รูป ซึ่งเป็นพระกรรมฐาน สายพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต และชาวน้ำข่าราชการ ได้ช่วยกันประโคน คอมมิวนิสต์จึงหมดกำลังหมดแนวร่วม หมดสายสืบข่าว ซึ่งฝ่ายความมั่นคงไทยเชื่อว่า พุทธศาสนายังคงความศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจพลังอยู่ และต้องการให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือให้มาก แต่จุดอ่อนสังคมไทยคือ พระสงฆ์ในชนบท ไม่มีความรู้ทางธรรมะและทางโลกเพียงพอที่จะตอบโต้การโฆษณาโจมตีของคอมมิวนิสต์ได้ จึงต้องแก้โดยการเพิ่มความรู้และทักษะบางอย่างให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียน (สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ, 2526:59-60) เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ที่เข้ามาบ่อนทำลายความมั่นคงในเขตชนบท

2.2 ช่วงปี 1975-1976 สถานการณ์ภายในประเทศมีความตึงเครียดมากขึ้น เพราะการเผชิญหน้ากันระหว่างฝ่ายซ้าย ฝ่ายขวาหรือ “ฝ่ายเขา” กับ “ฝ่ายเรา” ได้ปรากฏขึ้นอย่างรุนแรงประกอบกับจอมพลถนอม กิตติขจร ได้กลับเข้าไทยโดยการบรรพชาเป็นสามเณรมาจากสิงคโปร์ ก่อนจะอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยอ้างว่า ทำตามความประสงค์ของบิดาซึ่งชราภาพมากแล้ว มิได้มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองแต่อย่างใด ซึ่งทำให้สถานการณ์ตึงเครียดมากขึ้น เพราะหลายฝ่ายเห็นว่า จอมพลถนอมใช้ศาสนาบังหน้า ทำให้ศาสนามัวหมอง ขณะเดียวกันกลุ่มยุวสงฆ์ก็ได้ออกแถลงการณ์คัดค้าน ทั้งขอให้มหาเถรสมาคมตรวจสอบการบวชของจอมพลถนอมด้วยว่า ถูกต้องตามพระธรรมวินัยหรือไม่อย่างไร ต่อมา สมเด็จพระสังฆราชในขณะนั้นก็ออกมายอมรับว่า การอุปสมบทของจอมพลถนอมนั้น ถูกต้องทุกอย่าง (วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย, 2546:296-298) สถานการณ์จึงเริ่มคลี่คลายลงไป ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของสมเด็จพระสังฆราชที่ช่วยแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากแนวคิดที่ยึดถือความเป็นเขา เป็นเรา และต่างฝ่ายก็หยัดยิ้นในแนวทางที่เห็นว่า ตนเองถูกต้องชอบธรรมกว่าอีกฝ่าย” ขณะที่พระกิตติขจร (ถนอม กิตติขจร) เมื่ออยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ตอนเข้าได้นั่งสนทนาธรรมกับบุญชนะ อตถการ ได้ให้ความเห็นต่อสถานการณ์บ้านเมืองว่า “... ท่านรู้สึกสงบดีมาก ได้มีเวลาศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยบอกว่า 3 ปีที่ผ่านมา การต้านทานภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์สมัยท่านเป็นนายกรัฐมนตรีได้ทำอย่างเข้มแข็ง...การที่คณะปฏิรูปการปกครองยึดอำนาจรวนี้คงจะทำให้กระแสคอมมิวนิสต์ชะงักลงไปได้ และถ้าดำเนินการปราบปรามป้องกันอย่างเข้มแข็งจริงจัง ก็จะป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์ได้มากที่สุดทีเดียว” (บุญชนะ อตถการ, 2526:221-222)

2.3 การที่พระกิตติขจร ให้สัมภาษณ์ หนังสือพิมพ์จตุรัส ในเดือนมิถุนายน ปี 1976 ทำนองว่า การฆ่าพวกคอมมิวนิสต์ไม่บาป แต่กลับได้บุญต่างหากเปรียบเหมือนการฆ่าปลาเพื่อตักบาตรถวายพระ จนมีการสร้างและนำไปใช้เป็นวาทกรรมว่า “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” โดยท่านให้เหตุผลตอนหนึ่งว่า “ใครก็ตามที่ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถือว่าเป็นมาร มิใช่มนุษย์ ดังนั้น การฆ่าคอมมิวนิสต์จึงไม่บาป แต่เป็นการฆ่ามาร ซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของคนไทยที่จะต้องทำ การฆ่ามัน หากเป็นการทำเพื่อประเทศชาติแล้ว แม้จะ

เป็นบาป แต่ก็ได้บุญในแง่ของการป้องกันประเทศจากศัตรูมากกว่าจะได้บาป” (จัดรัฐส
 รายวัน, 2519) ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการอธิบายตีความในบริบทของการรักษาความมั่นคงภายใน
 ที่ไทยกำลังถูกคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งคุกคามจากภายนอกเข้ามาภายใน พระกิตติวุฑ
 โฒ จึงเสนอมุมมองจากคนใน (Insider) ที่มองออกไปภายนอก โดยเห็นสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้า
 คือคอมมิวนิสต์กำลังคุกคามความมั่นคงภายในและรัฐบาลก็ไร้เสถียรภาพ ขณะเดียวกัน
 ความมั่นคงภายในกลับตกอยู่ในภาวะที่ต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงต่อกัน โดยการรับรู้ของปึก
 ขวา มีผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของปีกซ้าย ขณะที่แต่ละฝ่ายก็มีแง่คิด มุมมองและรับรู้ว่
 อีกฝ่ายเป็นภัยคุกคามต่ออุดมการณ์ฝ่ายตน ซึ่งเป็นภาวะที่อ่อนไหวอย่างยิ่งในขณะนั้น จึงง่าย
 ที่จะนำไปสู่การใช้กำลังเข้าต่อสู้กัน เพราะแต่ละฝ่ายต่างก็ต้องการรักษา ปกป้องความคิด
 ความเชื่อของฝ่ายตนว่า อยู่ในฐานะตำแหน่งแห่งหนที่ดีกว่า ถูกต้องชอบธรรมกว่า แม้คำให้
 สัมภาษณ์จะถูกส่งคนนำมาวิพากษ์ วิจารณ์เป็นอย่างมาก แต่ก็ได้รับการสนับสนุนอย่างลับๆ
 จากฝ่ายความมั่นคง และชนชั้นนำไทย แต่อีกฝ่ายก็ตั้งคำถามถึงหลักการทางพุทธศาสนา ที่
 พระพุทธเจ้าไม่ได้สั่งสอนให้ฆ่าสัตว์ ตัดชีวิตของสัตว์ผู้มีลมปราณ ซึ่งโต้แย้งตรรกะของอีกฝ่าย
 ผู้ซึ่งอยู่ในภาวะเช่นที่ต้องต่อสู้ในเชิงอุดมการณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายของตน ซึ่งเป็นเพราะพระ
 กิตติวุฑโฒได้ตระหนักรู้ชัดเจนว่า ความจริงแล้วพุทธศาสนาได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคม
 การเมืองที่แตกต่ากันมาทุกยุคทุกสมัย มาครั้งนี้ก็เป็นอีกครั้งที่พุทธศาสนาต้องปรับตัว (สุภ
 ลักษณะ กาญจนขุนดี, 2553:139) ต่อแนวคิดที่เข้ามาคุกคามความเป็นปีกแผ่นของพุทธจักร
 และราชอาณาจักร จนในตอนหลังชนชั้นนำก็ออกมาให้การสนับสนุนชัดเจน

เหตุผลประการหนึ่งที่พระกิตติวุฑโฒ ให้สัมภาษณ์บนหลักการ ที่มองพุทธศาสนาว่า
 เป็นศาสนาแห่งพลเมือง(Civic Religion) ที่ให้ความสำคัญแก่การเป็นพลเมืองดี เน้นความเป็น
 เอกภาพของรัฐ ความมั่นคง การอุทิศตนต่อการเคารพกฎหมาย การลงโทษผู้กระทำความผิด และ
 เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ที่ไม่เชื่อในศาสนาเดียวกัน เพราะสิ่งที่รับรู้กันภายในวงการคณะสงฆ์ก็คือ
 หลักธรรมคำสอนได้ถูกตีความเพื่อตอบสนองความมั่นคงของรัฐ เกื้อกูลต่อรัฐมาโดยตลอด ถูก
 ตีความให้รับใช้ชาติและสนองความรักชาติความสามัคคีกลมเกลียวภายในชาติ มาโดยตลอด
 ซึ่งเริ่มเด่นชัดในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ลัทธิล่าอาณานิคมเข้ามา ต่อมาที่รัชกาลที่ 6 ที่เน้นลัทธิ
 ชาตินิยมไทย (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2555:6-8) และรัชกาลที่ 9 ที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้น
 การที่พระกิตติวุฑโฒ ให้สัมภาษณ์ตีความ หลักคำสอนเพื่อตอบสนองนโยบายความมั่นคง ที่
 เกื้อกูลต่อรัฐ ราชอาณาจักร ราชบัลลังค์ จึงเป็นความเข้าใจโดยสุจริตว่า เป็นการรับใช้ชาติ
 ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ทำนองว่า เป็นการฆ่าที่เป็นสำนวนธรรมะ หาใช่ความหมาย
 อย่างที่คนทั่วไปเข้าใจไม่ แต่มีความหมายนัยยะอีกอย่างหนึ่ง ที่เป็นการฆ่าตัวลัทธิ
 คอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นภัยร้ายที่บ่อนทำลายความมั่นคง หาใช่เป็นการฆ่าตัวบุคคลที่มีชีวิตมี
 ลมปราณไม่ แต่ฝ่ายปีกซ้ายก็เห็นว่า นั่นเป็นการส่งสัญญาณ (Signal) นัยยะ(Implied)
 เพื่อให้ฝ่ายความมั่นคงใช้กำลังทหารเข้าปราบปราม เพื่อมีความชอบธรรมที่จะดำเนินการ

ซึ่งสื่อเจตนาชัดเจนของผู้พูด หาใช่นิติกรรมอำพรางแต่ประการใดไม่ เพราะเท่ากับเป็นการเปิดหน้าไฟ ให้มีผลตรงกันข้ามกับสถานภาพที่ตนเองดำรงอยู่อย่างชัดเจน

การพูดว่า ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาปนั้น จึงเป็นการพูดบนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ ซึ่งมองได้ว่า เป็นการกล่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ที่เข้ามาทำลายมิติความมั่นคงโดยเฉพาะ แม้แต่ฝ่ายกองทัพก็ยังตระหนักและรับรู้ว่าการต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์นั้นเป็นสงครามการเมือง มิใช่สงครามทางทหารที่มีความหมายเพียงแค่การยึดพื้นที่หมายทางทหารที่สำคัญเท่านั้น เพราะความมั่นคงทางทหารนั้นเป็นความหมายที่แคบและไม่อาจนำมาซึ่งความมั่นคงอย่างแท้จริงได้” (สุรชาติ บำรุงสุข, 2535:185) เพราะความมั่นคงมีหลายมิติมากกว่าการทหาร ซึ่งเป็นเพราะว่า มีการรู้เท่าทันถึงสัญญาณ (sign) บางประการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ลักลอบส่งเข้ามาเพื่อให้ประชาชน และฝ่ายความมั่นคงเกิดการรับรู้ที่ผิดพลาด (Encourage Misperception) ทำให้เข้าใจผิดตีความคลาดเคลื่อนไปจากความจริง เพื่อจะกำหนดยุทธวิธีในการเอาชนะ (Cohen, 1978) ขณะที่พระสงฆ์ส่วนใหญ่อยู่กับชาวบ้าน รับทราบปัญหาของชาวบ้าน เวลาชาวบ้านมีปัญหา ก็จะนำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ไข หาทางออกให้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์วิตกกังวลหวั่นเกรงไม่น้อย เพราะอิทธิพลของจารีตประเพณีที่พระสงฆ์มีอยู่เหนือชาวบ้านนั้นมีมานาน พุทธศาสนาก็อยู่คู่กับรัฐมานาน ขณะที่ทุกหมู่บ้านมีวัด มีพระ แต่ไม่มีสำนักงานของพรรคคอมมิวนิสต์และตัวแทนของพรรคอยู่กับชาวบ้านเลย (สุภัทลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2553:139)

การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการรักษาความมั่นคงแห่งชาตินี้ เป็นเพราะการรับรู้ภัยคุกคามของพระสงฆ์นั้นแตกต่างกัน บทบาทที่แสดงออกจึงแตกต่างกันออกไป กรณีพระกิตติวุฑโฒนี่ เป็นเพราะมีภูมิหลังชีวิตที่นิยมทหารมาก่อน จึงผนวกแนวคิดทางทหารก่อเกิดเป็นทัศนคติแนวอนุรักษ์นิยม ประการหนึ่ง ประการที่สอง การรับรู้ถึงความปริวิตกของพระราชวงศ์และชนชั้นนำไทย ประการที่สาม นายทหารและลูกศิษย์ที่ทำงานในหน่วยงานความมั่นคง นำข่าวสารมาเล่าให้ฟังอยู่เป็นประจำ รวมทั้งการไปบรรยายธรรมที่สถานีวิทยุยานเกาะร่วมกับนายทหารหลายคน(วิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, 2546:294-296) จึงทำให้เกิดการเจือสมแนวคิดทางทหารที่เข้มข้น ประการที่สี่ พระสงฆ์จากประเทศเพื่อนบ้าน ที่เข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมในไทย และที่หนีออกมาได้เล่าเหตุการณ์ให้ฟัง และประการสุดท้าย การรับรู้ความวิตกกังวลของประชาชนที่มาทำบุญอยู่เป็นประจำ สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของทัศนคติ ทำให้มีแนวคิดที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจนในเวลาต่อมา ประกอบทั้งมุมมอง การรับรู้ ข้อมูลของพระสงฆ์ไทยที่มีมาตั้งแต่โบราณดั้งเดิมว่าพุทธศาสนากับสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์ที่สนิทแนบแน่นมายาวนาน รวมทั้งการได้รับการศึกษาอบรมมาว่า พระพุทธเจ้าก็มาจากวรรณะกษัตริย์และพระมหากษัตริย์ไทย คือ องค์เอกอัคร

ศาสนูปถัมภกอุปถัมภ์บำรุง คำจุนพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและแนวคิดที่ว่า พระราชาอาณาจักร คือกาย และพุทธจักร คือ จิตวิญญาณ ที่ต้องอยู่คู่กัน

บทสรุป

บทบาทของพระสงฆ์กับนโยบายความมั่นคงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นเพราะมุมมองการรับรู้ ภัยคุกคามพระพุทธศาสนาและรัฐนั้น ถูกจัดอันดับว่า เป็นอย่างเดียวกัน คือมีการจัดวางตำแหน่งแห่งหนของพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับเดียวกันกับชาติและพระมหากษัตริย์ ในระนาบเดียวกันที่เป็นเส้นตรง ดังนั้น ภัยที่คุกคามพุทธศาสนา จึงสัมพันธ์กับความมั่นคงแห่งชาติ พระสงฆ์จึงมีบทบาทชัดเจนที่ยืนยันถึงการต่อสู้ปกป้องความมั่นคงภายใน ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคมและรัฐ เพราะจำเป็นต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับฝ่ายความมั่นคงที่ยึดถือเรื่อง ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก อันเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกันกับ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมนโยบายความมั่นคงในยุคสงครามเย็น จึงมีความโดดเด่นชัดเจนและดำเนินการสอดคล้องกับแนวอุดมการณ์ทางการเมืองฝ่ายขวากลุ่มอนุรักษนิยมในเมืองไทย อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ก็ควรจะสนใจ ศึกษาหาความรู้ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติ รวมไปถึงบทบาทในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลกด้วย เพราะโลกนี้อาจเป็นอย่างที่ Henry Kissinger กล่าวไว้ว่า “ประวัติศาสตร์โลกได้แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้ง มิได้เกิดขึ้นจากการที่ฝ่ายถูกเผชิญหน้ากับฝ่ายผิด แต่เกิดขึ้นจากการที่ฝ่ายถูกเผชิญหน้ากับฝ่ายถูกด้วยกัน” ก็เป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร.(2523).*การเสด็จประพาสยุโรปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ.116 เล่ม 1*.กรุงเทพฯ: สหประชาพานิชย์
- กระทรวงวัฒนธรรม.(2551).*กรมการศาสนา*.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุลชีพ ชินวรรณโณ.(2535). *นโยบายต่างประเทศไทยช่วงสงครามเย็น.ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ.คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช.(2552). รัฐ. กรุงเทพฯ.สถาบันนโยบายศึกษา.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร.(2520).*ลัทธิและวิธีการของคอมมิวนิสต์*.กรุงเทพฯ :กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- บุญชนะ อັตถากร.(2526).*บันทึก วิเคราะห์และวิจารณ์ 16 นายกรัฐมนตรีไทย*.มูลนิธิ
ศาสตราจารย์ บุญชนะ อັตถากร.กรุงเทพฯ.
- ประทุมพร วัชรเสถียร.(2535). *ไทยกับสงครามเวียดนาม : ประเมินผลจากนโยบายในอดีต.
ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย : จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ยงยุทธ วัชรดุลย์.(2548).*องค์พุทธมามกะ ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย.
สมาคมความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย.กรุงเทพฯ: โปสพับลิชชิง
ระวี ภาวิไล.(2527).คำบรรยายเรื่อง พุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ.เอกสารอัดสำเนา.
ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วิมลพรรณ ปีตวัชชัย.(2546).*สัญญา ธรรมศักดิ์ คนของแผ่นดิน.กองทุนศาสตราจารย์
สัญญา ธรรมศักดิ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.โรงพิมพ์เดือนตุลา.*
- สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ.(2552).*ศาสนาประจำชาติ.กรุงเทพฯ:สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์.*
- สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี.(2553).*พระและเจ้าในโลกคอมมิวนิสต์.ใน อ่าน : ศิลธรรมกับ
ประชาธิปไตย.ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (มกราคม-มีนาคม 2553)โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.*
- สุรชาติ บำรุงสุข.(2535).*ไทยกับปัญหาแก้มพูชา : ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคง และ
ต่างประเทศของไทย.ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย : จากความขัดแย้งสู่
ความร่วมมือ.คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สภายูวพุทธิกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์.(2526).*พระพุทธศาสนากับความมั่นคง
ของชาติ.สำนักพิมพ์ประเทืองวิทย์.*
- หนังสือพิมพ์จัดรัส.ปีที่ 2 ฉบับที่ 51 วันอังคารที่ 29 มิถุนายน 2519.
- หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ รายวัน ฉบับวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2547.
- หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน.ฉบับวันศุกร์ที่ 16 มีนาคม 2555.
- James L.Ray and Juliet Kaarbo.(2010).*Global Politics*. Houghton Mifflin
Company,Boston New York.
- Raymond Cohen.(1978).*Threat Perception in International Crisis.in Political
Science Quarterly Vol.93,No.1 (Spring,1978), pp.93-107.*

